

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Синяєва Л.В., д.е.н.

*Таврійський державний агротехнологічний університет м. Мелітополь,
Україна*

Summary: The article is devoted to the study of methodical approaches to building an integral indicator of the quality of life of the population of Ukraine. In the center of attention are the possibilities of improving informativity and reducing the cumbersome calculations of the individual indicators proposed in the national scientific literature for assessing the quality of life of the population, as well as two systemic problems of the formation of lists of such indicators.

Keywords: population, quality of life of the population, resource prerequisites, efficiency of use of resource potential, public results of state programs.

Постановка проблеми. В Україні складається парадоксальна ситуація, коли під тиском економічних проблем суспільство відмовляється від прагнення до гармонії природного, соціального, технологічного, економічного середовища існування людини. В таких умовах, дослідження якості життя населення України набуває особливої актуальності. У вітчизняній науці проблема оцінки комфортності середовища людського існування, міри задоволення складного комплексу людських потреб досліджувалась багатьма науковцями, серед яких ми виділимо Е.М. Лібанову, О.М. Гладун, О.С. Лісогор, О.А. Грішнову, Л.Г. Ткаченко, Н.В. Ковтун, О.М. Балакіреву, В.Г. Никифоренка, Г.В. Герасименко, О.В. Макарову, В.Г. Саріогло, О.А. Гейман та багатьох інших [1–5]. Проте побудова комплексного (інтегрального) показника, який має давати узагальнюючу оцінку багатьох сфер людської життєдіяльності є надзвичайно складним завданням, вирішення якого завжди стає об'єктом тривалих удосконалень. В якості прикладу можна навести проект ООН з оцінювання людського розвитку – провідний міжнародний проект, що ставить на меті висвітлювати досягнення та проблеми на шляху до створення умов формування і реалізації особистого потенціалу для всього населення планети. Лише за останні 7 років можна виділити три складові оновлення методології розрахунку окремих складових індексу людського розвитку. Не можна вважати виключенням й методичні розробки вітчизняних авторів, основні можливості вдосконалення яких ми пов'язуємо з трьома пріоритетними напрямками. По-перше, це удосконалення процедур зважування окремих показників, що залучаються до розрахунків. Другий

напря́м – удосконалення процедур нормування показників, що мають не різну розмірність, в процесі їх інтеграції в єдиний показник якості життя. Нарешті третій напря́м – уточнення складу показників, які застосовуються для оцінки різних аспектів якості людського життя.

Основні матеріали дослідження. Нами пропонуються методичні підходи до формування систематизованих переліків показників для характеристики окремих аспектів якості життя (добробуту) населення України. За нашим підходом, окремі аспекти якості життя населення запропоновано розглядати як «підсистеми вирішення окремих завдань з підвищення якості життя населення». Відповідно, результати функціонування кожної підсистеми можуть розглядатись як функція, по-перше, обсягів ресурсів, які підсистема отримує від суспільства «на вході», а по-друге, від ефективності їх використання в підсистемі для вирішення покладених на неї суспільних завдань. У такому разі, на першому рівні класифікації індикаторів якості життя населення буде отримано дві великі групи. По-перше, власне показники, які безпосередньо характеризують різні аспекти якості життя (добробуту) населення, тобто цільові показники, що залежать від показників другої групи. Відповідно, у складі другої групи показників запропоновано виділяти дві підгрупи. Показники першої підгрупи характеризуватимуть обсяги ресурсів, виділених для функціонування підсистеми впливу на цільові показники якості життя населення. Друга – здатність самої підсистеми використати ці ресурси для вирішення покладених на неї суспільних завдань. Нарешті самі результати функціонування кожної підсистеми пропонується характеризувати за двома критеріями. По-перше, доступність благ, які забезпечує ця підсистема – здатність пересічного індивіда отримувати такі блага, виходячи з наявного доходу та системи нормування доступу до таких благ. По-друге, корисність благ, тобто їх безпосередній вплив на рівень добробуту населення, що виражається в підвищенні суб'єктивної (оцінюваної споживачами) цінності отримуваних благ.

Висновки.

Запропонований нами підхід до формування систем індикаторів якості життя населення України дозволив відстежити вплив на якість життя населення України групи факторів: демографічних чинників, які зумовлювали коливання чисельності населення, змін рівня економічної активності населення, параметрів функціонування ринку праці, що виявлялись через коефіцієнт зайнятості, продуктивності праці, що детермінувала формування економічних передумов зростання зайнятості, нарешті розподільчих процесів, які проявлялись через частку оплати праці в складі ВВП і які оцінено як такі, що негативно впливали на якість життя населення України. Проведений аналіз виявив, що тягар несприятливих макроекономічних умов

в українській економіці покладається переважно на найманих працівників, тобто

на широкі верстви населення. Навіть зростання продуктивності праці не стало чинником поліпшення такої визначальної для якості життя населення характеристики як розміри середньої заробітної плати і в 2016 р. позиція найманих працівників в розподільчих відносинах суттєво погіршилась. Відповідно, в 2016 р. на тлі поліпшення економічних передумов зростання якості життя населення відбулось погіршення показників, які мають для нього визначальне значення.

Список літератури

1. Ткаченко Л.Г. Продуктивність та оплата праці: діалектика взаємодії / Л.Г. Ткаченко // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 1(19). – С. 132–140.
2. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки: [колективна монографія] / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 320 с.
3. Грішнова О.А. Ефективність інвестицій в людський капітал в Україні: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми розвитку ринку праці та політика зайнятості населення в умовах трансформації економіки України», (20–21 листопада 2003 року) / О.А. Грішнова. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, 2003. – С. 38.
4. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь. Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. – К.: 2013.
5. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика / за ред. В.Г. Ниикифоренка. Монографія / МОНМС України. Одеський нац. економічний унів-тет. – Одеса, 2012. – 316 с